

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

III МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Association of Universities of Ukraine
Odessa Regional State Administration
Odessa City Council
Odessa Regional Advanced Training Institute for Teachers
Education and Culture Centre «Confucius Institute»**

**SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K. D. USHYNsky**

**THIRD INTERNATIONAL CONGRESS
«GLOBAL CHALLENGES OF PEDAGOGICAL EDUCATION
IN ACADEMIC SPACE»**

18-21 May 2017

**South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska Str.**

**Odessa
2017**

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
(протокол № 11 від 27 квітня 2017 року)

Укладачі:

Чебикін Олексій – доктор психологічних наук, академік НАПН України (голова)
Ананьєв Антон – кандидат психологічних наук, приват-професор (Україна)
Андрущенко Віктор – доктор філософських наук, академік НАПН України (Україна)
Богуш Алла – доктор педагогічних наук, академік НАПН України (Україна)
Білова Наталія – кандидат педагогічних наук, приват-професор (Україна)
Балуба Ігор – кандидат історичних наук, начальник відділу педагогічної та післядипломної освіти Міністерства освіти і науки України (Україна)
Бідний Григорій – професор Університетського коледжу м. Нью Джерсі (США)
Богданова Інна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Гаєвець Яна – кандидат педагогічних наук, викладач (Україна)
Гайжугіс Альгірдас – габілітований доктор гуманітарних наук, академік, член-кореспондент Академії наук Литовської республіки (Литва)
Дін Сін – PhD, координатор Освітньо-культурного центру КНР «Інститут Конфуція» (Китай)
Джангулашвілі Леван – професор (Грузія)
Джуринський Петро – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Долинський Борис – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Жаровцева Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Жук Олександр – доктор педагогічних наук, професор (Білорусь)
Задорожна Любов – кандидат філософських наук, заступник директора Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів (Україна)
Койчева Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Копусь Ольга – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Курлянд Зінаїда – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Мартінова Раїса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (Україна)
Музиченко Ганна – доктор політичних наук, професор (Україна)
Наумкіна Світлана – доктор політичних наук, професор (Україна)
Осипова Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Пальшкова Ірина – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Попова Олександра – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Саннікова Ольга – доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України (Україна)
Симоненко Світлана – доктор психологічних наук, професор (Україна)
Скворцова Світлана – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (Україна)
Тарасенко Ольга – доктор мистецтвознавства, професор (Україна)
Хмель Наталя – кандидат психологічних наук, приват-професор (Україна)
Яковлева Марина – кандидат психологічних наук, доцент (Україна)

Усі матеріали друкуються в авторській редакції.

Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали
Г 54 III Міжнародного Конгресу (м. Одеса, 18-21 травня 2017 року) / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 678 с.

ISBN 978-966-916-275-5

До збірника ввійшли матеріали III Міжнародного Конгресу «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі», присвяченого узагальненню педагогічних, психологічних та соціально-політичних аспектів підготовки сучасного вчителя; системі формування духовного та інтелектуального потенціалу сучасної молоді; перспективним психолого-педагогічних концепціям підготовки вчителя в системі університетської освіти; інноваційним авторським педагогічним технологіям.

Збірник рекомендовано для широкого кола фахівців, які цікавляться проблемами педагогічної освіти.

УДК 378.4:37.015.3+001
ББК 74+72я43

Процес інтеграції технологій і послуг прискорить розвитку як суспільства так і особистості. Зміни, які відбуваються в суспільстві під впливом інформаційного середовища, призводять до змін у характері праці, в структурі виробничих відносин в сфері комунікацій. Тому, перспективою подальших досліджень у даному напрямку буде вивчення проблеми інформаційно-цифрової компетентності особистості у вітчизняних та зарубіжних дослідженнях.

Література

1. Максименко Ю. Є. Інформаційне суспільство в Україні: стан та перспективи становл[Електронний ресурс] / Юлія Євгенівна Максименко – Режим доступу до ресурсу: <http://goal-int.org/informacijne-suspilstvo-v-ukraini-stan-ta-perspektivi-stanovlennya/>
2. Коляденко В. Поняття «інформаційне суспільство» у класичних і сучасних концепціях [Електронний ресурс] / Володимир Коляденко – Режим доступу до ресурсу: <http://social-science.com.ua/article/1042>.
3. Информатика в понятиях и терминах: Кн. для учащихся старших классов сред. шк. / Под. ред. В. А. Извозчикова. – М.: Просвещение, 1991. – 208 с.

№ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ НА ЕТАПІ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Маліч І. В., Недова О. В.

Університет Ушинського, Україна

Проблема цінностей та ціннісних орієнтацій є безперечно однією з актуальних проблем сучасної психології як в теоретичному, так і в практичному аспектах. Її актуальність зумовлена особливостями перехідного, кризового етапу розвитку нашого суспільства, які неминуче призводять до радикальних змін поведінки людей, переоцінки існуючої системи суспільних та особистісних цінностей.

Проблема цінностей та ціннісних орієнтацій (ЦО) активно розроблялась і розробляється у філософії, соціології, педагогіці та психології. Проблемою ЦО займалися у зарубіжній психології А.Маслоу, Г. Оллпорт, К.Роджерс, М. Рокіч, Д. Крамбо, Л. Махолик, С.Мадді, В. Франкл, І. Ялом та інші. Її досліджували російські вчені: К.А. Абульханова-Славська, Л.І. Анциферова, Ф.Є. Василюк, Д.О. Леонтьєв, В.Н. М'ясищев, В.Ф. Братусь, А.В. Брушлінський, Є.Б. Фанталова, Є.І. Головаха, В.В. Знаков, А.А. Кронік, В.І. Слободчиков, С.Л. Рубінштейн, В.Є. Чудновський, С.Ф. Ломов та інші. Тематика ЦО широко представлена у роботах українських вчених: М.І. Олексієва, Л.Ф. Бурлачук, А.А. Бреусенко, Л.Т. Левчук, І.П. Маноха, Е.Л.Носенко, В.А. Романець, В.А. Татенко, Ю.Л. Трофімов та інші. Теоретичний аналіз першоджерел доводить, що серед дослідників немає одностайної думки щодо визначення поняття цінності та ЦО, часто вони вживаються як рівнозначні. При вивченні характеристик суспільства, культури і соціальних груп використовується термін «цінність». При вивченні окремих індивідів використовуються як поняття ЦО, так і поняття «цінність». ЦО – це інтеріоризовані особистістю цінності соціальних груп. Отже, можна цілком виправдано говорити про цінності особистості як її ціннісні орієнтації.

Безумовно, ЦО є важливішим структурним компонентом особистості, складаючи змістовну сторону її спрямованості, та виконуючи функції регуляції поведінки людини. Ціннісні орієнтації – це складний соціально-психологічний феномен, який характеризує спрямованість та зміст активності особистості, визначає загальний підхід людини до навколишнього світу, до себе, надає сенс та напрямок особистісним позиціям, поведінці, вчинкам людини. Вони формуються в процесі засвоєння соціального досвіду і відображаються в цілях, ідеалах, переконаннях, інтересах та інших проявах особистості.

Студентський вік є важливим етапом особистісного розвитку людини, а вищий навчальний заклад – одним із провідних факторів соціалізації студента як фахівця і як особистості в цілому. Провідною діяльністю у вищій школі є навчально-професійна діяльність, саме в ній виникають такі новоутворення студентського віку, як професійне мислення та професійна рефлексія, професійна ідентичність та готовність до професійної діяльності, професіоналізація особистості студента. Основною метою реформи вищої школи в Україні є забезпечення психолого-педагогічних умов для саморозвитку і самореалізації студента як суб'єкта освітнього процесу та майбутньої професійної діяльності. Тому однією із провідних проблем сьогодні є побудова такої системи навчально-виховного процесу, яка б оптимально враховувала особливості та закономірності як професійного становлення, так і особистісного зростання студента.

Проте до останнього часу в педагогічних ВНЗ більше уваги приділялось спеціальним дисциплінам, які дають теоретично-методичну підготовку майбутнього спеціаліста, та набагато

менше уваги приділяється розвитку його як суб'єкта життєдіяльності. Роботу з розвитку адекватних уявлень про себе як суб'єкта життєдіяльності доцільно проводити саме на етапі професіоналізації, в процесі навчання у ВНЗ, коли Я-концепція людини знаходиться в стадії формування і потреба в отриманні інформації про власні індивідуальні особливості є актуальною для студентства.

Наші дослідження показали, що система цінностей має певні особливості, які зумовлені специфікою навчально-професійної діяльності студентів на різних факультетах, а також суттєві зміни системи цінностей на різних етапах навчання у ВНЗ. Система цінностей опитуваних має досить чітку ієрархічну структуру. Проте майбутні педагоги найважливішим для себе вважають не професійну самореалізацію і пов'язані з нею цінності (цікава робота, пізнання, життєва мудрість, розвиток, творчість, суспільне визнання, щастя інших, чуйність тощо), а цінності особистого життя (здоров'я, сімейне життя, любов), які є при цьому конкретними та матеріальними. Цінності, які відповідають розвитку та саморозвитку особистості, займають в структурі цінностей середні за значенням місця; при цьому частіше недооцінюються продуктивне життя, та творчість. На нашу думку, така система цінностей і за змістом і за структурою не зовсім збалансована та гармонійна, тому що в ній переважають цінності особистого життя та самоствердження, при цьому недостатньо представлені цінності майбутньої професійної діяльності, альтруїстичні цінності, цінності спілкування та прийняття інших, які є важливими для педагога. Слід зауважити, що формування системи цінностей майбутнього фахівця проходить переважно стихійно, є практично некерованим і не дає можливості формувати необхідні для майбутньої професії цінності.

Характерно, що навіть старшокурсники погано усвідомлюють власні ЦО, в тому числі як майбутніх фахівців. Такому усвідомленню може сприяти вивчення дисциплін психологічного циклу, а також проходження психолого-педагогічної практики. Саме усвідомлення та переживання, на думку Мірюкової Т. Ю., є тими основними внутрішніми психологічними механізмами, які забезпечують процес особистісного зростання людини [1]. Усвідомлення відбувається завдяки рефлексії, а однією з причин виникнення особистісних переживань є ідентифікація. Посилити роботу цих внутрішніх механізмів можливо шляхом створення спеціальних тренінгових ситуацій, в яких відбувається розвиток здатності до рефлексії.

Зазначені результати можна і треба використовувати для оптимізації навчально-виховного процесу шляхом формування у студентів відповідних ціннісних орієнтацій. Один із напрямків такої оптимізації запропонував Серій А.В., який цілеспрямовано формував систему ЦО, необхідну для успішної діяльності практичних психологів, в ході навчання за допомогою авторського навчального соціально-психологічного тренінгу професійної ідентифікації [2].

Отже, побудова науково обґрунтованої системи навчально-виховного процесу, яка оптимально враховує особливості та закономірності як професійного становлення, так і особистісного зростання студента, та ефективне управління цим процесом на протязі всього навчання у ВНЗ дозволить виховати справжнього фахівця, гармонійно розвинену особистість і духовно багату людину.

Література

1. Мирюкова Т.Ю. Психологические средства интенсификации личностного роста человека: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Т.Ю. Мирюкова – Новосибирск, 2005. – 20 с.
2. Серый А.В. Ценностные ориентации личности в структуре профессионально значимых качеств школьных практических психологов: автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 / А.В. Серый – Кемерово, 1996. – 18 с.

ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ЗМІН

Марусинець М. М.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Україна

Невід'ємною складовою розвитку особистості професіонала, що детермінує його майбутнє, є формування *рефлексивної позиції* (В. Белоногова, Т. Бондаренко, Е. Єріна, С. Пронічева, Е. Слободнюк, Г. Щедровицький, Л. Яковлева та ін.). У психолого-педагогічному науковому обігу термін «позиція» не має однозначного визначення і розглядається як: настанова у ставленні до самого себе, власних можливостей, соціальної значущості; виражається у самоповазі, прагненні підвищити самооцінку і соціальний статус; компонент рефлексивної культури особистості (Т. Бондаренко); фактор формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів (О. Слободнюк); готовність суб'єкта до осмислення навколишньої дійсності і себе, готовність до подальшої активності, заснована на сформованих ціннісних орієнтаціях (Е. Єріна, С. Пронічева); здатність суб'єкта до осмислення життєвих реалій, співвіднесення їх з установками, поглядами, уявленнями на основі